DE BROERS AL MAGHROUS IN SYRIË WEVEN TENTDOEK

Waarom van geitenhaar?

02

tekst, tekening en foto's **Mirja Wark**

Al reizende door de binnenlanden va Syrië zie je ze overal, de grote tenten di de woningen zijn van de bedoeïenen. D donkere onderkomens zijn van geiten haar en met de hand geweven. We zie waarom geitenhaar gebruikt is voor he tentdoek en hoe dat gemaakt wordt in ee Damasceense werkplaats.

Foto's **01** Zijwand van de tent met stenen op de rand zodat de wind geen zand onder het doek door kan blazen. **02** Een tent met twee binnenruimtes van de achterkant gezien. Het dak is handgeweven, de wanden zijn machinaal geweven in Lathakia. **03** De tweede man loopt naar de achterste boom met de kettingdraad. **04** De ophalers zijn gemaakt van witte katoen en vastgeknoopt aan een metalen staaf. Houssaam maakt de ophalersprong vrij en zet het zwaard erin. De rollerstok is naar boven geschoven.

Bedoeïenen zijn nomaden en verplaatsen hun behuizing frequent. Een tent is dan een praktisch onderkomen. Hij is snel op te bouwen en af te breken en op elk vlak stuk grond kan hij staan. De reden dat woestijnbewoners zo vaak verhuizen is dat ze schapen en geiten hoeden. Hun kuddes zijn vaak enorm; vijfhonderd dieren is geen uitzondering. Voor al dat vee moet er iets te grazen zijn. Als het geregend heeft dan ligt er binnen een week een groen waas van opkomend gras over het land. Grote verhuizingen van kuddes en hun verzorgers komen dan op gang richting de grazige gronden. Gehuurde veewagens worden volgeladen met dieren en zorgen voor een snel transport. Een gewoonlijk stokoude vrachtwagen of een kleinere driewieler (lokale naam 'Ferrari') volgt en vervoert de tent, de familieleden en het huisraad. In de zomer zijn naturel canvas zomertenten in gebruik. Het grootste deel van het jaar echter staan de zwarte tenten trots en stevig in weer en wind. Ze weerstaan hevige stormen en houden de bewoners warm.

Waarom geitenhaar?

Door de eeuwen heen heeft dit type haar bewezen eigenschappen in zich te verenigen die het uiterst geschikt maakt voor gebruik als tentdoek. Als het droog is krimpt het en het tentdoek ademt dan door de openingen tussen de draden van het weefsel. Op warme dagen waait er een briesje door de tent en houdt zo de temperatuur binnen aangenaam. Geitenhaar is nat sterker dan droog, in vochtige of natte omstandigheden zwellen de vezels op. Dan sluiten de openingen tussen de draden zich en wordt het weefsel

05

06

07

ondoorlaatbaar voor water. Het doek houdt de warmte van het kacheltje binnen omdat het in vochtige toestand ook winddicht is. Zo is dit *Beit Sha'ar*, letterlijk 'huis van haar', een droog en warm onderkomen tijdens kou en regenbuien.

Weverij in Damascus

Als een bedoeïen een nieuwe tent nodig heeft dan bestelt hij die bij een gespecialiseerd bedrijf. Er zijn nog volop weverijen in plaatsen als Hama, Yabroud en Damascus of midden in de woestijn (Deir ez Zour, Palmyra). Wij bezoeken een weverij in Damascus. Laten we vanuit de smalle steeg bij *Bab Faras,* de Paardenpoort van de oude stad, de blauwe deur van de werkplaats binnengaan. Eerst zien we niet veel. Het is donker en het weinige daglicht dat er is komt binnen door de deuropening en door een raam aan de verre zijde van de smalle, lange werkplaats. Twee weefgetouwen staan opgesteld vóór dat raam en vangen zo optimaal daglicht. Twee mannen werken zij aan zij. Zodra ze de onverwachte gasten zien nodigen de wevers ons uit om verder te komen, bieden ons een zitplaats aan en een glaasje zoete thee. Ze zijn nieuwsgierig naar ons en wat we doen in Damascus. Omgekeerd zijn ze ook best bereid om wat over zichzelf te vertellen. Door het raam komt frisse lucht. Onder het venster stroomt één van de zeven armen van de Baradarivier.

Familiebedrijf Al Maghrous

In de werkplaats heerst een grote bedrijvigheid en de zeven jonge kerels die aan het werk zijn grappen en grollen continu. Grootvader Maghrous heeft in 1919 de weverij opgericht. Er is nog een aanslagkam in gebruik waarin dat jaartal gegraveerd is. Momenteel zijn Houssaam en Mohammad, zijn kleinzonen, de uitbaters. Zoals veel oude werkplaatsen is ook deze verveloos en stoffig. Vroeger zag het er beter uit. Het lijkt de eigenaren niet te deren. Hun werk is stoffig en ze accepteren dat. Het is niet zo dat de twee broers van jongs af aan al van plan waren met het weven van tentdoek hun inkomen te verdienen. Het is zo gelopen. Beiden hebben een graad aan de universiteit behaald maar kozen uiteindelijk voor het vrije ondernemerschap. Ze maken tentdoek en verwerken het tot tenten. Waren vroeger de bedoeïenen hun enige klanten, tegenwoordig gaan er ook tenten naar Frankrijk, Jordanië en Libanon. Met hun ontwerp voor een tent die over een stalen geraamte past hebben ze hun marktaandeel verder vergroot. De broers klagen graag over de hoge belastingen die de regering van hen vraagt. Ze

08

09

10

vinden dat ze eigenlijk gesubsidieerd zouden moeten worden voor het in stand houden van een traditioneel ambacht.

Wat er nodig is voor een tent

Geitenharen tenten zijn gemaakt van stroken. Elk paneel is 60 cm breed, de lengte varieert. Een aantal stroken wordt aan elkaar vast genaaid als dak, de zij- en binnenwanden maakt men apart. Om het dak op een royale stahoogte te houden zet men er palen onder die met scheerlijnen en metalen pennen in de grond verankerd worden. De zijwanden worden aan het dak vastgezet met grote (15 cm) metalen spelden. Een kleine tent meet 8x4 m en gaat tien tot vijftien jaar mee. Het tentdoek alleen al weegt 135 kilo. Daar komen de palen, pennen en touwen nog bij. De prijs van een tent hangt af van zijn gewicht. De besproken tent van 135 kilo gaat 150 Syrische ponden per kilo kosten. Dat komt neer op ongeveer 400 euro. Meerkosten zijn er voor een bijzonder ontwerp (gestreept doek) en speciale kleurwensen (alleen lichtbruin haar).

Weven

Het tentdoek is smal omdat er een heel grote spanning op de ketting gezet wordt. Geen balk zou sterk genoeg zijn om een brede ketting naar behoren te spannen. In de stof wordt niet geknipt en dus wordt elk paneel apart geweven. Een doek van 60 cm breed en 25 m lang is het maximum dat men in deze werkplaats maken kan. De ketting wordt in zijn volle lengte, in het rond, opgespannen. Begin en einde ontmoeten elkaar bij een metalen staaf waaromheen naast elkaar een lus van het begin en een van het einde van de ketting liggen. Twee mannen werken samen om de ketting op te zetten. Eén zit in de kuil vóór het getouw en legt lus voor lus om de metalen staaf. Daarna geeft hij de draad aan de tweede man, afwisselend via de bovenste en de onderste dwarsbalk. Deze man loopt met de draad naar een derde balk achter in de ruimte, legt de draad eromheen en loopt weer terug. Ondertussen brengt de eerste man een kruis aan tussen de draden. Als de ketting klaar is brengt hij ophalers aan in de even draden en legt onder de andere draden een roller. De ophalersprong is permanent getrokken.

Linnenbinding

Het weefsel is een linnenbinding. Om en om weeft de wever een inslag in de sprong van de roller en van de ophaler. De roller schuift hij omlaag tegen de ophalers aan. Boven de roller duwt hij met de vlakke hand op de ketting om de draden vrij te maken.

11

12

13

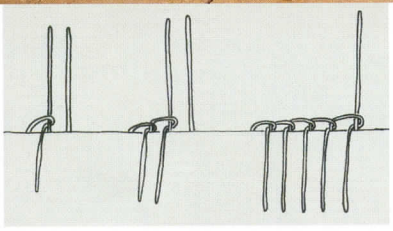

Foto's (pag. 20-22) **05** Zijaanzicht van de sprongelementen: boven de rollerstok, onder de ophalerstok met de ophalerlussen. Merk op dat de ophalerstok naar voren is getrokken met touw. **06** Metalen roede waaromheen afwisselend een lus van het begin en einde van de ketting is gewonden. **07** De roller is naar beneden geschoven tot tegen de ophalers. Het zwaard zet de sprong open. Nu kan de inslag ingelegd worden. In de rechterhand het houtje met punt dat helpt bij het losmaken van draden. **08** De tentband klaar voor opslag. **09** Op een driewieler ofwel 'Ferrari' zijn alle bezittingen geladen voor vertrek naar een nieuwe kampplaats. **10** Via metalen driehoeken die met band aan de tent zijn bevestigd trekken de scheerlijnen het dak strak. De zijwanden zijn aan het dak gespeld. **11** Deze rol tentdoek is afgewerkt met een Damascus rand, heel geschikt voor een dikke ketting. **12** In het ochtendlicht wordt een tent opgebouwd. Eerst het dak en de palen. Op de voorgrond een stapel matten en kleden voor op de grond en een rieten scherm dat als kamerverdeler dienst doet. **13** Tekening werkwijze voor Damascus rand. Onderaan het doek. Naar boven 'draden' van vier ineen gedraaide kettinglussen.

Ondertussen strijkt hij met een puntig houtje over de kettingdraden onder de ophalers. Hij schuift een zwaard (plat, breed en glad stuk hout) in de ontstane opening en zet het op zijn kant zodat de sprong open staat. De inslag is van hetzelfde materiaal als de ketting en is om een stok gewonden. De wever steekt hem door de opening. Met een zware kam, zo'n kilo of 4, slaat hij de inslag op zijn plek. Vervolgens trekt hij het zwaard terug en schuift de roller naar boven. De ophalersprong komt vrij als hij met de vlakke hand op de ketting boven de ophalers drukt. Hij brengt het zwaard weer in, zet het op zijn kant, legt de inslag in en slaat aan. In het hout van de roller zijn groeven gesleten van het jarenlange schuiven tussen de harde geitenharen draden. Door de kracht van de aanslag schuift de ketting net een beetje door. Bij de juiste aanslagkracht hoeft de ketting nooit doorgeschoven te worden om plaats te maken voor nieuw te weven inslagen. De houten gereedschappen en getouwonderdelen worden regelmatig glad gemaakt door ze te bestrijken met een blok bijenwas. De ketting blijkt gemakkelijker te verwerken als er met een blok paraffine overheen gewreven is. Er is geen riet in dit getouw, de ketting wordt op breedte gehouden door een spreider. Een paneel van 13 m weegt rond de 20 kilo en vergt twee dagen weven. Het spinnen van het benodigde garen duurt wel 26 uur en dat is zonder tijd te rekenen voor het schoonmaken. Tenten gemaakt van bredere panelen of waarin katoen en geitenhaar samen zijn gebruikt komen van de mechanische tentdoekfabriek in Lathakia.

Afhalen en afwerken van panelen

Het begin van het weefsel is tegen de metalen roede geweven. Op 20 cm van het einde haalt de wever de ophalers en de roller uit de ketting. Met de overgebleven kettinglussen maakt hij een 'Damascusrand'. Het laatste stukje ketting ligt onder de roede en de lussen wijzen naar boven. De wever haalt vier lussen aan de linkerkant van de metalen roede en rolt ze tussen zijn handpalmen met de twist mee in elkaar. Met de volgende vier lussen doet hij hetzelfde. Dan legt hij de eerste streng over de tweede, gaat eronderdoor en trekt hem tussen de eerste en tweede streng naar beneden en naar voren. Nu draait hij de derde set van vier lussen in elkaar. Dan legt hij de tweede streng over de derde, brengt hem eronderdoor en komt links van de derde naar beneden en naar voren (zie tekening 13).

Het in elkaar naaien van een tent is een vrijdags karweitje omdat het verboden is op die dag in de soek te werken. Voor het naaien van de tent is veel ruimte nodig en men werkt met vereende krachten op straat in een woonwijk onder een schaduwzeil. In één dag naait het mannenteam wel drie tenten in elkaar.

Dank aan Houssaam, Mohammad, Ahmad, George, Fouaz, Adnaan en Mohammad voor het prachtige traditionele werk. Dank voor het weven van huizen geschikt voor een sjeik.